

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINĖS ADVOKATĖS
VERICA TRSTENJAK IŠVADA,
pateikta 2012 m. sausio 12 d.¹

Byla C-620/10

**Migrationsverket
prieš
Nurije Kastrati,
Valdrina Kastrati,
Valdrin Kastrati**

(Kammarrätten i Stockholm, Migrationsöverdomstolen (Švedija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prieglobsčio teisė — Reglamentas Nr. 343/2003 — Valstybės narės, atsakingos už prieglobsčio prašymo nagrinėjimą, nustatymas — Atvykimas su Šengeno viza — Prieglobsčio prašymo pateikimas valstybėje narėje, kuri neišdavė Šengeno vizos — Prašymas išduoti leidimą gyventi buvimo valstybėje — Prieglobsčio prašymo atsiėmimas — Prieglobsčio prašytojo perėmimas valstybės narės, atsakingos už prieglobsčio prašymo nagrinėjimą, žinion“

I – Įžanga

1. Nagrinėjamas Švedijos *Kammarrätten i Stockholm, Migrationsöverdomstolen* (Stokholmo apeliacinio administracinio teismo migracijos bylų skyrius) prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su 2003 m. vasario 18 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 343/2003, nustatančio valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio vienoje iš valstybių narių pateikto prieglobsčio prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijus ir mechanizmus, aiškinimu². Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės norėtų žinoti, kokį poveikį prieglobsčio prašytojo prašymo, pateikto tik vienoje valstybėje narėje, atsiėmimas turi Reglamento Nr. 343/2003 taikytinumui.

II – Teisinis pagrindas

A – *Reglamentas Nr. 343/2003*

2. Reglamento Nr. 343/2003 1 straipsnis suformuluotas taip:

„Šis reglamentas nustato valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio pateikto prieglobsčio prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijus ir mechanizmus.“

¹ — Išvados originalo kalba: slovėnų. Proceso kalba: švedų.

² — OL L 50, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 109.

3. Reglamento Nr. 343/2003 2 straipsnio f punkte prieglobsčio prašymo atsiėmimas apibrėžiamas kaip prieglobsčio prašytojo veiksmai, kuriais pagal nacionalinės teisės aktus aiškiai arba numanomai nutraukiamos procedūros, pradėtos jam pateikus prieglobsčio prašymą.

4. Reglamento Nr. 343/2003 3 straipsnio 1 dalis suformuluota taip:

„Valstybės narės nagrinėja kiekvieno trečiosios šalies piliečio, bet kurios iš jų pasienyje ar jų teritorijose prašančio prieglobsčio, prašymą. Prašymą nagrinėja viena valstybė narė, būtent ta, kuri yra atsakinga pagal III skyriuje nustatytus kriterijus.“

5. Reglamento Nr. 343/2003 4 straipsnis suformuluotas taip:

„1. Pagal šį reglamentą atsakingos valstybės narės nustatymo procedūra prasideda, kai tik valstybei narei pirmą kartą pateikiamas prieglobsčio prašymas.

<...>

5. Prieglobsčio prašytoją, kuris atsakingos valstybės narės nustatymo metu atsiėmė prieglobsčio prašymą, yra kitoje valstybėje narėje ir joje pateikia kitą prieglobsčio prašymą, laikydami 20 straipsnyje nustatytą sąlygų, atsiima valstybė narė, kuriai pirmiau minėtas prieglobsčio prašymas buvo pateiktas, kad būtų baigtas už prieglobsčio prašymo nagrinėjimą atsakingos valstybės narės nustatymo procesas.

Šios pareigos nebelineka, jei prieglobsčio prašytojas tuo metu yra ne trumpiau kaip trims mėnesiams išvykęs iš valstybių narių teritorijų arba iš valstybės narės gavęs buvimo dokumentą [leidimą gyventi].“

6. Reglamento Nr. 343/2003 5 straipsnyje nustatyta:

„1. Atsakingos valstybės narės nustatymo kriterijai yra taikomi tokia tvarka, kokia jie pateikti šiame skyriuje.

2. Pagal tuos kriterijus atsakinga valstybė narė nustatoma atsižvelgiant į padėtį tuo metu, kai prieglobsčio prašytojas pirmą kartą kuriai nors valstybei narei pateikė savo prašymą.“

7. Reglamento Nr. 343/2003 9 straipsnyje nurodyta:

„1. Jei prieglobsčio prašytojas turi galiojantį buvimo dokumentą [leidimą gyventi], už prieglobsčio prašymo nagrinėjimą yra atsakinga tą dokumentą [leidimą] išdavusi valstybė narė.

2. Jei prieglobsčio prašytojas turi galiojančią vizą, už prieglobsčio prašymo nagrinėjimą yra atsakinga tą vizą išdavusi valstybė narė.

<...>“

8. Reglamento Nr. 343/2003 16 straipsnyje nurodyta:

„1. Valstybė narė, pagal šiame reglamente nustatytus kriterijus atsakinga už prieglobsčio prašymo nagrinėjimą, įpareigojama:

- a) 17–19 straipsniuose nustatytomis sąlygomis perimti savo žinion prašytoją, prieglobsčio prašymą pateikusį kitoje valstybėje narėje;
- b) išnagrinėti prieglobsčio prašymą;
- c) 20 straipsnyje nustatytomis sąlygomis atsiimti prašytoją, kurio prašymas yra nagrinėjamas ir kuris be leidimo yra kitoje valstybėje narėje;

- d) 20 straipsnyje nustatytais sąlygomis atsiimti prašytoją, atsiėmusį nagrinėjamą prašymą ir pateikusį prašymą kitoje valstybėje narėje;
 - e) 20 straipsnyje nustatytais sąlygomis atsiimti trečiosios šalies pilietį, kurio prašymą ji yra atmetusi ir kuris be leidimo yra kitoje valstybėje narėje.
2. Jei valstybė narė prašytojui išduoda buvimo dokumentą [leidimą gyventi], tai valstybei narei pereina šio straipsnio 1 dalyje nurodytos pareigos.
3. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytos pareigos nebetaikomos, jei atitinkamas trečiosios šalies pilietis ne trumpiau kaip tris mėnesius yra išvykęs iš valstybės narės teritorijos, išskyrus atvejus, kai tas trečiosios šalies pilietis turi atsakingos valstybės narės išduotą galiojantį buvimo dokumentą [leidimą gyventi].
4. Šio straipsnio 1 dalies d ir e punktuose nurodytos pareigos taip pat nebetaikomos, jei už prieglobsčio prašymo nagrinėjimą atsakinga valstybė, prašymą atsiėmus ar jį atmetus, yra patvirtinusi ir faktiškai įgyvendinusi nuostatas, kurių reikia, kad tas trečiosios šalies pilietis galėtų vykti į savo kilmės šalį arba kitą šalį, į kurią jis gali teisėtai keliauti.“

B – Direktyva 2005/85

9. 2005 m. gruodžio 1 d. Tarybos direktyvos 2005/85/EB, nustatančios būtiniausius reikalavimus dėl pabėgėlio statuso suteikimo ir panaikinimo tvarkos valstybėse narėse³, 19 straipsnyje, pavadintame „Procedūra atsiėmus prašymą“, nustatyta:

- „1. Jeigu valstybės narės numato galimybę tiesiogiai atsiimti prašymą pagal nacionalinės teisės aktus, kai prieglobsčio prašytojas tiesiogiai atsiima savo prieglobsčio prašymą, valstybės narės užtikrina, kad sprendžiančioji institucija priimtų sprendimą nutraukti nagrinėjimą arba atmesti prašymą.
- 2. Valstybės narės taip pat gali nuspręsti, kad sprendžiančioji institucija gali nuspręsti nutraukti nagrinėjimą, nepriėmusi sprendimo. Tokiu atveju valstybės narės užtikrina, kad sprendžiančioji institucija įrašytų pastabą į prašytojo bylą.“

10. Direktyvos 2005/85 20 straipsnyje, pavadintame „Procedūra netiesiogiai atsiėmus prašymą arba jo atsisakius“, nustatyta:

„1. Kai yra pagrįsta priežastis manyti, kad prieglobsčio prašytojas netiesiogiai atsiėmė savo prieglobsčio prašymą arba jo atsisakė, valstybės narės užtikrina, kad sprendžiančioji institucija priimtų sprendimą nutraukti nagrinėjimą arba atmesti prašymą, remdamasi tuo, kad prašytojas neįrodė savo teisės į pabėgėlio statusą pagal Direktyvą 2004/83/EB.

<...>

2. Valstybės narės užtikrina, kad prašytojui, kuris vėl atvyksta apie save pranešti į kompetentingą instituciją po to, kai buvo priimtas sprendimas nutraukti nagrinėjimą, kaip nurodyta šio straipsnio 1 dalyje, būtų suteikta teisė prašyti, kad jo byla būtų atnaujinta, nebent toks prašymas būtų nagrinėjamas pagal 32 ir 34 straipsnius.

Valstybės narės gali numatyti terminą, po kurio prašytojo byla nebegalėtų būti atnaujinta.

Valstybės narės užtikrina, kad toks asmuo nebūtų išsiųstas nesilaikant asmens negražinimo principo.

Valstybės narės gali leisti sprendžiančiajai institucijai pratęsti nagrinėjimą nuo to etapo, kuriame jis buvo nutrauktas.“

3 — OL L 326, p. 13.

III – Faktinės bylos aplinkybės, procesas nacionaliniame teisme ir prejudiciniai klausimai

11. Ieškovai pagrindinėje byloje N. Kastrati ir abu jos nepilnamečiai vaikai yra trečiosios šalies piliečiai, kurie į Šengeno erdvę atvyko su Prancūzijos institucijų išduota Šengeno viza. 2009 m. balandžio 30 d. Švedijoje jiems pateikus prieglobsčio prašymą, 2009 m. birželio 4 d. *Migrationsverket* (nacionalinė imigracijos tarnyba) pagal Reglamentą Nr. 343/2003 paprašė Prancūzijos perimti šeimą savo žinion, kad būtų išnagrinėti prieglobsčio prašymai. 2009 m. birželio 16 d. ieškovai pagrindinėje byloje, remdamiesi ryšiu su Švedijoje gyvenančiu asmeniu, paprašė išduoti leidimą gyventi Švedijoje ir 2009 m. birželio 22 d. atsiėmė savo prieglobsčio prašymus. 2009 m. liepos 23 d. Prancūzijos institucijoms sutikus perimti ieškovus pagrindinėje byloje savo žinion, 2009 m. liepos 30 d. sprendimu *Migrationsverket*, nurodžiusi, kad atsakinga valstybė yra Prancūzija, atmetė prieglobsčio prašymus ir prašymus dėl leidimo gyventi ir, remdamasi Reglamento Nr. 343/2003 19 straipsnio 1 ir 3 dalimis, nurodė ieškovus pagrindinėje byloje perduoti Prancūzijai.

12. Apskundus šį sprendimą *Länsrätt i Skåne län* (Skonės apygardos administracinis teismas), *Migrationsdomstol* (Migracijos bylų teismas), jis buvo panaikintas ir byla grąžinta *Migrationsverket* nagrinėti iš naujo, kad būtų ištirtos leidimo gyventi suteikimo sąlygos, nurodžius, jog po prieglobsčio prašymų atsiėmimo Reglamentas Nr. 343/2003 nebėra taikomas. Dėl šio sprendimo *Migrationsverket* su apeliaciniu skundu kreipėsi į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusį teismą teigdama, kad Reglamentas Nr. 343/2003 lieka taikytinas ir po prieglobsčio prašymų atsiėmimo.

13. Abejodamas Reglamento Nr. 343/2003 taikytinumumu tokiu atveju, kaip antai pagrindinėje byloje, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas sustabdė bylos nagrinėjimą ir pateikė Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

- „1. Atsižvelgiant, be kita ko, į Reglamento Nr. 343/2003 5 straipsnio 2 dalį ir (arba) į tai, kad reglamente nėra kitų nuostatų dėl valstybės narės atsakomybės už prieglobsčio prašymo nagrinėjimą nebetaikymo nei išdėstytos 4 straipsnio 5 dalies antroje pastraipoje ir 16 straipsnio 3 bei 4 dalyse, ar Reglamentas Nr. 343/2003 turi būti aiškinamas kaip reiškiantis, kad prieglobsčio prašymo atsiėmimas neturi įtakos reglamento taikytinumui?
2. Ar atsakant į pirmąjį klausimą svarbu, kurioje procedūros stadijoje prieglobsčio prašymas atsiimamas?“

IV – Procesas Teisingumo teisme

14. 2010 m. gruodžio 16 d. sprendimą dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą Teisingumo Teismo kanceliarija gavo 2010 m. gruodžio 27 d. Rašytinėje proceso dalyje ieškovai pagrindinėje byloje, Graikijos Respublika, Vokietijos Federacinė Respublika, Jungtinė Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystė, Italijos Respublika, Nyderlandų Karalystė ir Europos Sąjungos Komisija pateikė pastabas. 2011 m. lapkričio 30 d. posėdyje dalyvavo ieškovai pagrindinėje byloje, *Migrationsverket*, Graikijos Respublikos, Nyderlandų Karalystės ir Komisijos atstovai.

V – Šalių argumentai

15. Nyderlandų, Jungtinės Karalystės ir Vokietijos vyriausybės mano, kad Reglamentas Nr. 343/2003 taip pat yra taikomas jame aiškiai nereglamentuotu vienintelio prieglobsčio prašymo atsiėmimo atveju. Tiek, kiek Reglamento Nr. 343/2003 dalykas yra vieno iš kelių prieglobsčio prašymų atsiėmimas, iš jo matyti, kad atsiėmimas neturi poveikio jau kartą nustatytai valstybės narės atsakomybei. Be to, vienas šio reglamento tikslų yra atimti galimybę prieglobsčio prašytojui, nuolat kaitaliojant prašymus, keisti atsakingą valstybę narę ir kartą nustatytos atsakingos valstybės narės atsakomybę išlaikyti galutinai, kol baigsis procedūra. Todėl kartą pateiktas prieglobsčio prašymas lemia tolesnį Reglamento Nr. 343/2003 taikymą.

16. Priešingai, Graikijos ir Italijos vyriausybės bei Komisija laikosi nuomonės, kad vienintelio pateikto prieglobsčio prašymo atsiėmimas lemia Reglamento Nr. 343/2003 netaikymą. Nepaisant prieglobsčio prašymo atsiėmimo, reglamento taikytinumo atvejai nustatyti baigtiniame sąraše. Atsiimdamas vienintelį Sąjungoje pateiktą prieglobsčio prašymą, prašytojas aiškiai parodo, kad nebenori toliau naudotis tarptautine apsauga. Dėl to išnyksta pagrindas taikyti Reglamentą Nr. 343/2003, kurio tikslas, viena vertus, yra užtikrinti prieglobsčio ieškotojui greitą procedūrą, kita vertus, užkirsti kelią galimam piktnaudžiavimui, tuo pačiu metu ar vieną po kito pateikiant keletą prieglobsčio prašymų.

17. Ieškovai pagrindinėje byloje nurodo, kad jie niekada nenorėjo siekti prieglobsčio, o tik norėjo gauti leidimą gyventi. Prieglobsčio prašymas buvo pateiktas tik *Migrationsverket* patarimu.

VI – Teisinis vertinimas

A – Dėl pirmojo prejudicinio klausimo

18. Pirmuoju prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės teiraujasi, ar vienoje valstybėje narėje prieglobsčio prašymą pateikęs prieglobsčio prašytojas gali išvengti Reglamento Nr. 343/2003 taikymo atsiimdamas šį prašymą, jei nėra pateikęs kito prieglobsčio prašymo kitoje valstybėje narėje.

19. Dėl ieškovų pagrindinėje byloje argumento, kad jie niekada nenorėjo siekti prieglobsčio, tad jų prašymas iš esmės turėtų būti vertinamas ne kaip prieglobsčio prašymas, kaip jis suprantamas pagal Reglamentą Nr. 343/2003, bet veikiau kaip prašymas suteikti leidimą gyventi, reikia nurodyti, kad pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką nustatyti klausimų, kuriuos prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nori pateikti Teisingumo Teismui, dalyką yra vien prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo reikalas. Tik bylą nagrinėjantys nacionaliniai teismai, kurie atsakingi už sprendimo priėmimą, atsižvelgdami į konkrečios bylos aplinkybes, turi įvertinti ir prašymo priimti prejudicinį sprendimą būtinumą savo sprendimo priėmimui, ir Teisingumo Teismui pateiktą klausimų svarbą⁴. Šiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas taip pat nėra atsakingas už faktų nustatymą pagrindinėje byloje.

20. Taigi, atsižvelgiant į ieškovų pagrindinėje byloje argumentą, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui priklauso įvertinti, ar aptariamam ieškovų pagrindinėje byloje prašymas turi būti vertinamas kaip prieglobsčio prašymas pagal Reglamentą Nr. 343/2003. Dėl šios priežasties, remdamasis Reglamento Nr. 343/2003 2 straipsnio c punkte įtvirtintu „prieglobsčio prašymo“ apibrėžimu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas privalo iširti, ar ieškovų pagrindinėje byloje pateiktas prašymas kvalifikuotinas kaip tarptautinės apsaugos prašymas pagal Ženevos konvenciją dėl pabėgėlių statuso. Jei prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kiltų abejonių dėl šio apibrėžimo taikymo konkrečiomis pagrindinės bylos aplinkybėmis, jis turėtų teikti naują motyvuotą prašymą priimti prejudicinį sprendimą dėl tolesnio šio apibrėžimo taikymo tokiu atveju kaip pagrindinėje byloje išaiškinimo.

21. Jei prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas padarytų išvadą, kad ieškovų pagrindinėje byloje prašymas turėtų būti vertinamas kaip prieglobsčio prašymas pagal Reglamentą Nr. 343/2003, kiltų jo pateiktas klausimas dėl šio ieškovų pagrindinėje byloje prašymo atsiėmimo teisinių pasekmių.

22. Net jei pagrindinėje byloje aptariamam vienintelio prieglobsčio prašymo atsiėmimo atvejis ir iš to kylantis pasekmės nėra aiškiai reguliuojamos Reglamente Nr. 343/2003, sisteminis reglamento aiškinimas pagal tekstą ir tikslus, mano manymu, leidžia daryti išvadą, kad tik vieną prieglobsčio prašymą pateikęs prieglobsčio prašytojas negali vienašališkai atsiimdamas prašymą panaikinti Reglamento Nr. 343/2003 taikymo.

4 — Žr. 2011 m. gegužės 5 d. Sprendimą *MSD Sharp* (C-316/09, Rink. p. I-3249, 21 punktą) ir 2006 m. lapkričio 30 d. Sprendimą *Brünsteiner ir Autohaus Hilgert* (C-376/05 ir C-377/05, Rink. p. I-11383, 26 punktą).

23. Pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką aiškinant Sąjungos teisės nuostatą reikia atsižvelgti ne tik į jos tekstą, bet ir į kontekstą bei teisės akto, kuriame ji įtvirtinta, tikslus⁵.

24. Esminius Reglamento Nr. 343/2003 tikslus Komisija išdėstė savo 2001 m. liepos 26 d. reglamento projekte⁶. Projekto 2.1 punktą, pavadintą „Tikslai“, skirtas, viena vertus, užtikrinti prieglobsčio teisę greitai, objektyviais kriterijais grindžiama ir suinteresuotam asmeniui teisinga procedūra, tačiau, kita vertus, greitai nustatant vieną atsakingą valstybę narę, taip pat užkirsti kelią piktnaudžiavimui, pateikiant pakartotinius prašymus skirtingose valstybėse narėse. Atsakinga turėtų būti iš esmės ta valstybė narė, kuri labiausiai prisidėjo prie prieglobsčio prašytojo atvykimo į valstybių narių teritoriją⁷ arba jo buvimo joje, nes išdavė prieglobsčio prašytojui vizą arba leidimą gyventi, tinkamai nesukontroliavusi savo išorinių sienų arba suteikusi galimybę atvykti be vizos⁸.

25. Šie Komisijos suformuluoti esminiai tikslai tuomet buvo įtvirtinti ir Reglamente Nr. 343/2003. Trečioje ir ketvirtoje konstatuojamose dalyse kaip reikšmingas tikslas įvardijamas greitas atsakingos valstybės narės nustatymas, remiantis aiškia ir veiksminga formule, siekiant užtikrinti galimybę efektyviai pasinaudoti procedūromis. Reglamento Nr. 343/2003 3 straipsnyje įtvirtintas pagrindinis principas, pagal kurį kiekvieną prieglobsčio prašymą nagrinėja tik viena valstybė narė. Taip, viena vertus, užkertamas kelias *refugees in orbit* atsiradimui, kai prieglobsčio prašytojai siunčiami iš vienos valstybės į kitą, atitinkamai gerokai sumenkinant jų teisę į prieglobstį. Kita vertus, taip pat apribojamas vadinamasis *asylum shopping*, kai panaikinama galimybė nekontroliuojamai keliauti, naudojantis lygiagrečiomis arba viena po kitos einančiomis prieglobsčio procedūromis Europos Sąjungoje⁹.

26. Atsižvelgiant į minėtus tikslus, jau galiojant 1990 m. birželio 15 d. Dubline pasirašyti konvencijai, nustatančiai valstybę, atsakingą už vienoje iš Europos Bendrijų valstybių narių pateikto prieglobsčio prašymo nagrinėjimą¹⁰, buvo priimtas 2000 m. gruodžio 11 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2725/2000 dėl „Eurodac“ sistemos sukūrimo pirštų atspaudams lyginti, siekiant veiksmingiau taikyti Dublino konvenciją^{11 12}. Iš pradžių jis buvo skirtas Dublino konvencijai, kuri buvo pakeista Reglamentu Nr. 343/2003, taikyti ir vykdyti. Šiuo požiūriu tarp abiejų reglamentų esama sąsajos¹³, ir iš to aiškiai matyti, kad atsakingos valstybės narės nustatymas taip pat turi būti grindžiamas duomenų palyginimu¹⁴.

5 — Žr. 2000 m. gegužės 18 d. Sprendimą *KVS International* (C-301/98, Rink. p. I-3583, 21 punktą), 2006 m. lapkričio 23 d. Sprendimą *ZVK* (C-300/05, Rink. p. I-11169, 15 punktą) ir 2009 m. sausio 29 d. Sprendimą *Petrosian ir kt.* (C-19/08, Rink. p. I-495, 34 punktą).

6 — Pasiūlymas dėl Tarybos reglamento dėl valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio vienoje iš valstybių narių pateikto prieglobsčio prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijų ir procedūros, COM (2001) 447 galutinis.

7 — Pagal Protokolo, pridėto prie Europos Sąjungos sutarties bei Europos bendrijos steigimo sutarties, 1 ir 2 straipsnius Danija iš pradžių nedalyvavo priimant ir taikant Reglamentą Nr. 343/2003 (žr. 18 konstatuojamąją dalį). Vis dėlto šio reglamento taikymo sritis buvo išplėsta Danijai Europos bendrijos ir Danijos Karalystės susitarimu dėl valstybės narės, atsakingos už Danijoje ar kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje pateikto prieglobsčio prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijų ir mechanizmų ir dėl „Eurodac“ sistemos, skirtos pirštų atspaudams lyginti, siekiant veiksmingiau taikyti Dublino konvenciją (OL L 66, 2006 3 8, p. 38). Taip pat kelios trečiosios valstybės tarptautinių sutarčių pagrindu prisijungė prie Sąjungos teisės sistemos dėl valstybės, atsakingos už prieglobsčio prašymų nagrinėjimą, nustatymo, pavyzdžiui, Šveicarijos Konfederacija (OL L 53, 2008 2 27, p. 5).

8 — Žr. 6 išnašoje minėto pasiūlymo dėl reglamento 3.1 punktą.

9 — Šiuo klausimu žr. M. Hermann, K. Hailbronner (leid.), *EU Immigration and Asylum Law*, Miunchenas, 2010, Reglamento Nr. 343/2003 komentaras, 1 straipsnio 20 ir paskesni punktai; C. Filzwieser, A. Sprung, *Dublin II-Verordnung, Das Europäische Asylzuständigkeitsystem*, 3 leidimas, 2010, 3 straipsnis, K6 punktą; B. Huber, R. Göbel-Zimmermann, *Ausländer- und Asylrecht*, 2 leidimas, Miunchenas, 2008, 1885 punktą.

10 — OL C 254, 1997 8 19, p. 1.

11 — OL L 316, 2000 12 15, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 26.

12 — Dėl bendros duomenų apsaugos aspektų ir asmens duomenų kaupimo „Eurodac“ duomenų bankuose prielaidų analizės žr. H. Hofmann, G. Rowe, A. Türk, *Administrative Law and Policy of the European Union*, Oksfordas, 2011, p. 480 ir paskesni.

13 — Žr. Komisijos ataskaitą dėl Dublino sistemos vertinimo, COM(2007) 299 galutinis, 2.1 punktą, M. Hermann (nurodytas 9 išnašoje) 1 straipsnis, 46 punktą.

14 — B. Huber, R. Göbel-Zimmermann (nurodytas 9 išnašoje), 1904 punktą; K. Hailbronner, *Asyl- und Ausländerrecht*, 2-asis leidimas, Štutgartas, 2008, 46 punktą ir C. Filzwieser, A. Sprung, (nurodytas 9 išnašoje) 9 straipsnis, K2 punktą.

27. Todėl Reglamento Nr. 343/2003 III skyriuje prioriteto tvarka išdėstyti atsakingos valstybės narės nustatymo kriterijai¹⁵, kurie turi padėti laikytis reikalavimo atsakingą valstybę narę nustatyti tik pagal objektyvius kriterijus ir tarnauja tikslui nustatant vienintelę atsakingą valstybę užkirsti kelią piktnaudžiavimui, kai vienu metu arba vienas po kito pateikiami keli prieglobsčio prašymai.

28. Būtent atsakingos valstybės narės nustatymas yra pagrindinis Reglamento Nr. 343/2003 tikslas. Dėl Reglamento Nr. 343/2003 taikytinumo klausimo 4 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad atsakingos valstybės narės nustatymo procesas pradedamas, kai tik valstybėje narėje pirmą kartą pateikiamas prieglobsčio prašymas. Tačiau pats prieglobsčio prašymo nagrinėjimas vyksta pagal atitinkamos valstybės narės nacionalinės teisės nuostatas, laikantis Direktyvos 2005/85 ir 2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyvos 2004/83/EB dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo pabėgėliams ar asmenims, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga, jų statuso ir suteikiamos apsaugos pobūdžio būtiniausių standartų¹⁶.

29. Savo paaiškinimuose raštu Komisija teisingai nurodo, kad prieglobsčio procedūra, atsižvelgiant į taikomų taisyklių visumą, susideda iš dviejų etapų, būtent atsakingos valstybės narės nustatymo pirmą kartą pateikus prieglobsčio prašymą, taikant Reglamentą Nr. 343/2003, ir paskui einančio paties nagrinėjimo, kurį turi atlikti atitinkama valstybė narė, paisydama būtiniausių reikalavimų pagal Direktyvą 2005/85. Vadinasi, kalbama apie du skirtingus prieglobsčio procedūros etapus. Ši išvada jau buvo išėtinė pozicija pirmuosiuose svarstymuose dėl Direktyvos 2005/85¹⁷ rengimo ir buvo įtvirtinta jos 29 konstatuojamoje dalyje, kurioje aiškiai nustatyta, kad Direktyva 2005/85 neturi poveikio Reglamente Nr. 343/2003 numatyta procedūrai. Atitinkamai Reglamento Nr. 343/2003 tikslas nėra procesinių garantijų prieglobsčio prašytojams sukūrimas, turint omenyje sąlygų nustatymą jų prieglobsčio prašymams patenkinti ar atmesti¹⁸. Iš tiesų šis reglamentas pirmiausia reguliuoja pareigų ir užduočių paskirstymą tarp valstybių narių. Šiomis aplinkybėmis Reglamento Nr. 343/2003 nuostatos dėl valstybių narių pareigų pagal Dublino konvenciją prieglobsčio prašančių asmenų atžvilgiu iš esmės susijusios tik su valstybių narių vykdomų procedūrų eiga arba skirtos užtikrinti suderinamumą su kitais prieglobsčio teisės aktais¹⁹.

30. Dėl atsakomybės aspekto Reglamente Nr. 343/2003 taip pat yra nuostatų dėl prieglobsčio prašymo atsiėmimo pasekmių valstybės narės, atsakingos už prieglobsčio prašymo nagrinėjimą, nustatymo procedūrai. Vis dėlto aiškios nuostatos numatytos tik tam atvejui, kai atsiimamas vienas iš kelių prašymų; taip, pavyzdžiui, numatyta 4 straipsnio 5 dalyje arba 16 straipsnio 1 dalies d punkte ir 4 dalyje. Šios nuostatos ypač susijusios su atvejais, kai prieglobsčio prašytojas savo prašymą atsiėmė dar vykstant valstybės narės, atsakingos už prieglobsčio prašymo nagrinėjimą, nustatymo procedūrai (4 straipsnio 5 dalis) arba jau nagrinėjant prašymą (16 straipsnio 1 dalies d punktas), ir pateikė naują prieglobsčio prašymą kitoje valstybėje narėje.

31. Vis dėlto valstybėje narėje pateikto prieglobsčio prašymo atsiėmimo teisinės pasekmės, kai nepateikiamas naujas prieglobsčio prašymas kitoje valstybėje narėje, Reglamente Nr. 343/2003 nėra aiškiai sureguliuotos.

32. Mano manymu, faktas, kad vienintelio prieglobsčio prašymo atsiėmimo pasekmės Reglamente Nr. 343/2003 nėra aiškiai sureguliuotos, paaiškinamas tuo, jog šiuo atveju kompetencijos kolizija negalima. Vis dėlto remiantis tuo negalima daryti išvados, kad prieglobsčio prašytojo prieglobsčio prašymo atsiėmimas, nepateikus kito prašymo, *eo ipso* galėtų lemti Reglamento Nr. 343/2003 netaikytinumą.

15 — Apie tai žr. D. Alland, C. Chassin, *Répertoire de droit international*, v. *Asile*, 46 punktas.

16 — OL L 304, 2004 9 30, p. 2; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 7 t., p. 96.

17 — Pasiūlymas dėl Tarybos direktyvos dėl pabėgėlių statuso suteikimo arba atėmimo valstybėse narėse minimalių reikalavimų, COM(2000) 578 galutinis, aiškinamojo memorandumo 2 punktas.

18 — Taip pat žr. B. Huber, R. Göbel-Zimmermann (nurodytas 9 išnašoje), 1885 punktas ir J. Bergmann, Renner, *Ausländerrecht*, 9-asis leidimas, 2011, 130 punktas.

19 — Apie tai žr. pasiūlymą dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo išdėstomi valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės vienoje iš valstybių narių pateikto tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai, COM(2008) 820 galutinis, ypač aiškinamojo memorandumo 3 punktą.

33. Iš pirmo žvilgsnio išties galima prielaida, kad reglamentas galioja tik prieglobsčio prašymo pateikimo atveju, ir atitinkamas prieglobsčio prašytojo apsaugos poreikis išnyksta, jeigu jis, atsiimdamas savo prašymą, duoda aiškiai suprasti, kad ilgiau nebesiekia apsaugos. Juo labiau kad tokios situacijos nepaminėjimas galėtų piršti išvadą, jog, nuosekliai mąstant, reglamentas tokiu atveju netaikytinas.

34. Tačiau iš bendro prieglobsčio procedūrų reglamentavimo konteksto išplaukia, kad iš principo tik visiškai prieglobsčio procedūros užbaigimas lemia kartą atsiradusios valstybės narės atsakomybės išnykimą. Be to, tokį visišką užbaigimą galima preziumuoti ne tada, kai trečiosios valstybės pilietis nebesiremia savo prieglobsčio prašymu, o tik tada, kai galutinį sprendimą priima atsakinga valstybės narės institucija.

35. Jau pati Reglamento Nr. 343/2003 formuluotė patvirtina tokį aiškinimą.

36. Taip Reglamento Nr. 343/2003 2 straipsnio f punkte įtvirtintas prieglobsčio prašymo atsiėmimo apibrėžimas kaip prieglobsčio prašytojo veiksmų, kuriais „pagal nacionalinės teisės aktus“ aiškiai arba numanomai nutraukiamos procedūros, pradėtos jam pateikus prieglobsčio prašymą, parodo, kad pareiškimu dėl prieglobsčio prašymo atsiėmimo procedūrą galima užbaigti tik laikantis atitinkamų nacionalinių nuostatų. Kadangi šios nacionalinės nuostatos privalo atitikti Direktyvos 2005/85 reikalavimus, atsakymas į klausimą dėl prieglobsčio prašymo atsiėmimo pasekmių Reglamento Nr. 343/2003 taikytinumui ir taikymui kyla tik iš bendro šio reglamento ir Direktyvos 2005/85 nagrinėjimo.

37. Pagal Direktyvą 2005/85 trečiosios šalies piliečiai, paprašę prieglobsčio valstybėje narėje, neturėtų būti laikomi neteisėtai tos valstybės narės teritorijoje būnančiais asmenimis, kol neišgaliojo sprendimas nepatenkinti prašymo arba sprendimas, kuriuo jie netenka teisės likti šalyje kaip prieglobsčio siekiantys asmenys²⁰.

38. Tokiam galutiniam sprendimui priimti reikalingas kompetentingų valstybės narės institucijų sprendimas. Dėl tiesioginio prieglobsčio prašymo atsiėmimo Direktyvos 2005/85 19 straipsnyje nustatyta, kad valstybėms narėms nacionalinės teisės aktuose numačius galimybę tiesiogiai atsiimti prašymą, turi būti užtikrinta, kad sprendžiančioji institucija, prieglobsčio prašytojui tiesiogiai atsiėmus savo prieglobsčio prašymą, priimtą sprendimą nutraukti prašymo nagrinėjimą arba jį atmesti. Sprendžiančiosios institucijos formalus sprendimas nutraukti prašymo nagrinėjimą arba jį atmesti taip pat būtinas, kai pagal minėtos direktyvos 20 straipsnį prieglobsčio prašymas atsiimamas netiesiogiai.

39. Iš šių svarstymų išplaukia, kad prieglobsčio prašytojo prašymo atsiėmimas *eo ipso* nelemia prieglobsčio procedūros pabaigos. Tam iš tiesų būtina, kad atitinkamą sprendimą priimtą atitinkamos atsakingos valstybės narės sprendžiančioji institucija. Tai logiškai leidžia daryti prielaidą, kad, nepaisant prieglobsčio prašytojo pareiškimo apie prašymo atsiėmimą, atsakinga sprendžiančioji institucija vis dar gali būti nustatoma remiantis Direktyvos 2005/85 reikalavimais.

40. Dėl prieglobsčio procedūros teisinio ir administracinio užbaigimo svarbos savanoriško prieglobsčio prašymo atsiėmimo atveju Komisija jau savo pirmajame Direktyvos 2005/85 pasiūlyme nurodė, jog tik tokiu procedūros užbaigimu gali būti užtikrinta, kad valstybė narė galės panaudoti atitinkamus duomenis, jei prieglobsčio prašytojas vėl pasirodys toje pačioje arba kitoje valstybėje narėje ir kils atsakomybės dėl naujo prašymo nagrinėjimo klausimas²¹.

41. Taip pat po išsamių pasitarimų ir konsultacijų su visomis valstybėmis narėmis šis požiūris ne tik išliko reikšmingas gerokai pakeistame 2002 m. birželio 18 d. Komisijos pasiūlyme dėl direktyvos, bet ir pasiūlytų direktyvos nuostatų paaiškinimuose buvo akcentuota, kad aiškių ir tikslių standartų nustatymas procedūrai sustabdyti arba nutraukti – tiesiogiai atsiėmus prašymą (19 straipsnis) arba dėl

20 — Žr. Direktyvos 2005/85 7 straipsnį ir 13 konstatuojamąją dalį. Taip pat žr. 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/115/EB dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse (OL L 348, 2008 12 24, p. 98) 9 konstatuojamąją dalį.

21 — 17 išnašoje nurodytas direktyvos pasiūlymas (pasiūlymo tuometinio 16 straipsnio paaiškinimai).

kitų priežasčių (20 straipsnis) – veiksmingumo sumetimais laikomas būtinu ir kad dėl to šios normos apima valstybių narių turimų procedūros variantų baigtinius aprašymus. Todėl prieglobsčio prašytojui pageidaujant atsiimti savo prašymą, direktyva valstybėms narėms siūlomos nagrinėjimo nutraukimo arba prašymo atmetimo alternatyvos²².

42. Šis požiūris tuomet buvo įtvirtintas ir Direktyvos 2005/85 19 ir 20 straipsniuose, be to, joje vėlesniems prieglobsčio prašymams, pateiktiems po ankstesnio prašymo atsiėmimo, pagal 24 straipsnio 1 dalies a punktą skaitomą kartu su 32 ir paskesniais straipsniais, numatyta ypatingos procedūros galimybė. Taip valstybės narės gali vėl prašymą pateikusį prieglobsčio prašytoją pagal 34 straipsnį įpareigoti nurodyti faktus ir pateikti naujų įrodymų, kurie pateisintų naują procedūrą, ir iš tikrųjų sprendimą priimti be asmeninio pokalbio su prašytoju, nukrypdamos nuo 12 straipsnio.

43. Priešingai, jei prieglobsčio prašytojui Reglamentu Nr. 343/2003 būtų suteikta galimybė be pasekmių atsiimti savo prašymą, tai būtų nesuderinama su Direktyvos 2005/85 taisyklėmis dėl vienas po kito pateikiamų prašymų ir iš to kylančių teisinių pasekmių galimiems vėlesniems prašymams.

44. Šis Reglamento Nr. 343/2003 aiškinimas, pagal kurį prieglobsčio prašytojas, atsiimdamas savo prieglobsčio prašymą, negali vienašališkai paveikti šiame reglamente nustatytų atsakomybės reglamentuojančių normų, taip pat atitinka reglamento struktūrą ir tikslą kaip įmanoma greičiau, remiantis vien objektyviais kriterijais, pagrįsti valstybės narės pareigas ir taip atimti iš prieglobsčio prašytojo galimybę daryti bet kokią įtaką pateikiant keletą prašymų.

45. Jei prieglobsčio prašytojas galėtų, pateikdamas vis naujus prieglobsčio prašymus ir atsiimdamas ankstesnius, turėti įtakos atsakingos valstybės narės nustatymui, nors kaip tik tam Reglamentu Nr. 343/2003 turėtų būti užkirstas kelias, šie tikslai būtų sužlugdyti. Reikia nurodyti Reglamento Nr. 343/2003 13 straipsnio nuostatas, kuriose tokiais atvejais, kai atsakinga valstybė narė negali būti nustatyta pagal šio reglamento kriterijus, numatyta, kad prieglobsčio prašymą nagrinėja ta valstybė narė, kurioje buvo pateiktas pirmasis prieglobsčio prašymas. Todėl Sąjungos teisės aktų leidėjas numatė, kad, nepaisant visų tikrinimo galimybių, gali būti neįmanoma nustatyti atsakingos valstybės narės, ir šiam atvejui įtvirtino taisyklės dėl papildomos kompetencijos. Jei kiekvienas prašymo atsiėmimas lemtų Reglamento Nr. 343/2003 netaikytinumą, prieglobsčio prašytojas pagal konkrečius atvejo aplinkybes turėtų galimybę, pasirinkdamas gyvenamąją vietą, nustatyti atsakingą valstybę narę. Be to, negalėtų būti pasiektas tikslas sparčiai nagrinėti prašymus ir greitai nustatyti atsakingą valstybę narę.

46. Šiomis aplinkybėmis taip pat reikia nurodyti atsakomybės už buvusio prieglobsčio prašytojo išsiuntimą problematiką. Iš Reglamento Nr. 343/2003 kaip tik matyti, kad už prieglobsčio prašymo nagrinėjimą atsakinga valstybė narė po aiškaus arba numanomo prieglobsčio prašytojo pareiškimo dėl prieglobsčio prašymo atsiėmimo ir po atitinkamo procedūrą užbaigiančio atsakingos valstybės narės institucijos veiksmo iš principo lieka atsakinga ir už buvusio prieglobsčio prašytojo išsiuntimą.

47. Tad Reglamento Nr. 343/2003 16 straipsnio 1 dalies e punkto normose nurodyta, kad už prieglobsčio prašymo nagrinėjimą atsakinga valstybė narė, nepaisant prieglobsčio procedūros užbaigimo neskundžiamu sprendimu atmeti prašymą, yra įpareigota atsiimti buvusį prieglobsčio prašytoją, kuris be leidimo yra kitoje valstybėje narėje. Šis įpareigojimas pagal Reglamento Nr. 343/2003 reikalavimus išnyksta tik tada, kai trečiosios šalies pilietis iš kitos valstybės narės gauna leidimą gyventi (16 straipsnio 2 dalis), be galiojančio leidimo gyventi ne trumpiau kaip tris mėnesius yra išvykęs iš valstybės narės teritorijos (16 straipsnio 3 dalis), arba jei už prieglobsčio prašymo nagrinėjimą atsakinga valstybė, prašymą atmetus, yra patvirtinusi ir faktiškai įgyvendinusi nuostatas, kurių reikia, kad tas trečiosios šalies pilietis galėtų vykti į savo kilmės šalį arba kitą šalį, į kurią jis gali teisėtai keliauti (16 straipsnio 4 dalis).

22 — Iš dalies pakeistas pasiūlymas dėl Tarybos direktyvos, nustatančios būtiniausius reikalavimus dėl pabėgėlio statuso suteikimo ir panaikinimo tvarkos valstybėse narėse (COM(2002) 326 galutinis, 19 straipsnio paaiškinimai).

48. Šiuo požiūriu į Reglamentą Nr. 343/2003 iš esmės perkelta 1990 m. birželio 15 d. Dublino konvencijos koncepcija, pagal kurią erdvėje, kur, pagal Sutarčių nuostatas užtikrinamas laisvas asmenų judėjimas, kiekviena valstybė narė kitų valstybių narių atžvilgiu yra atsakinga už savo veikimą užsienio piliečių judėjimo ir gyvenimo srityje bei privalo solidarumo ir lojalaus bendradarbiavimo dvasia prisiimti atsakomybę už savo veiksmus. Svarbiausi atsakomybės kriterijai ir jų hierarchija atspindi šį bendrąjį metodą, pagal kurį atsakomybė perkeliama tai valstybei narėi, kuri labiausiai prisidėjo prie prieglobsčio prašytojo atvykimo į valstybių narių teritoriją arba buvimo joje, nes išdavė prieglobsčio prašytojui vizą arba leidimą gyventi, tinkamai nesukontroliavusi savo išorinių sienų arba suteikusi galimybę atvykti be vizos. Antroji kriterijų grupė turi užtikrinti, kad iš valstybės narės nepajėgumo kovoti su nelegalia imigracija bus padarytos išvados²³.

49. Iš to galima daryti išvadą, kad Reglamento Nr. 343/2003 taikymui, vadovaujantis iniciatoriaus principu, reikšmingas sąlyčio taškas yra valstybės narės atsakomybės kitų valstybių narių atžvilgiu pagrindimas, kiek tai susiję su prieglobsčio prašytoju. Taip atsižvelgiama į principą, pagal kurį konkreiti valstybė narė kitų valstybių narių atžvilgiu prisiima atsakomybę už savo veiksmus dėl trečiųjų šalių piliečių judėjimo ir buvimo²⁴.

50. Atsakomybę pagal iniciatoriaus principą papildė 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/115/EB dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse²⁵, kurioje numatytos taisyklės dėl nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių išsiuntimo ir dėl atvejo, kai toks išsiuntimas dėl ypatingų priežasčių negalimas. Tai, kad specialios nuostatos dėl atsakomybės nebėra numatytos, tik dar labiau patvirtina, kad Reglamentas Nr. 343/2003 taip pat dar taikytinas ir šioje procedūros stadijoje.

51. Po viso to į pirmąjį prejudicinį klausimą reikia atsakyti taip, kad prieglobsčio prašytojo prašymo, pateikto tik vienoje valstybėje narėje, atsiėmimas neturi poveikio nei Reglamento Nr. 343/2003 taikytinumui, nei už šio prašymo nagrinėjimą atsakingos valstybės narės nustatymui pagal šio reglamento reikalavimus.

B – Dėl antrojo klausimo

52. Antruoju prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar tokiu atveju, kaip antai pagrindinėje byloje, prieglobsčio prašytojo prašymo atsiėmimo momentas turi reikšmės šio atsiėmimo pasekmių vertinimui, atsižvelgiant į Reglamentą Nr. 343/2003.

53. Į šį klausimą iškart galima atsakyti neigiamai. Iš mano ankstesnių paaiškinimų matyti, kad prieglobsčio prašytojo prieglobsčio prašymo, pateikto tik vienoje valstybėje narėje, atsiėmimas neturi poveikio nei Reglamento Nr. 343/2003 taikytinumui, nei už šio prašymo nagrinėjimą atsakingos valstybės narės nustatymui pagal šio reglamento reikalavimus. Tai galioja neatsižvelgiant į tai, kurioje procedūros stadijoje pareiškama apie atsiėmimą.

VII – Išvada

54. Atsižvelgdama į šiuos svarstymus, siūlau Teisingumo Teismui į prejudicinius klausimus atsakyti taip:

Prieglobsčio prašytojo prašymo, pateikto tik vienoje valstybėje narėje, atsiėmimas savaime neturi poveikio nei 2003 m. vasario 18 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 343/2003, nustatančio valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio vienoje iš valstybių narių pateikto prieglobsčio prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijus ir mechanizmus, taikytinumui, nei už šio prašymo nagrinėjimą atsakingos valstybės narės nustatymui pagal šio reglamento reikalavimus. Tai galioja neatsižvelgiant į tai, kurioje procedūros stadijoje pareiškama apie atsiėmimą.

23 — Šiuo klausimu žr. 6 išnašoje nurodytą reglamento pasiūlymą (aiškinamojo memorandumo 3.1 punktą).

24 — Ten pat, 9 straipsnio paaiškinimai. Toliau žr. 19 išnašoje nurodytą reglamento pasiūlymą (aiškinamojo memorandumo 3 punktą).

25 — OL L 348, 2008 12 24, p. 98.